

In memoriam Pater Knippenberg

Op oudjaarsdag is te Nijmegen op 95-jarige leeftijd pater W.H.Th. (Willem) Knippenberg overleden. Knippenberg is naast zijn activiteiten op het gebied van archeologisch en streekhistorisch onderzoek, in onze kring vooral vermaard als beschrijver van de Brabantse vogelwereld. Hij was na zijn studies filosofie, theologie en klassieke talen (Nijmegen, 1929-39) verbonden als leraar aan het gymnasium van het Seminarie Beekvliet te Sint Michielsgestel. Daar kreeg hij na de bevrijding van Zuid-Nederland in 1944 het beheer over de natuurcollectie van het seminarie, het Natuurhistorisch Museum Beekvliet. Deze verzameling was in belang gegroeid door het legaat (in 1935) van een in de tweede helft van de 19^e eeuw bijeengebrachte Brabantse vogelcollectie, van de gebroeders Bernard en Frans van Dijck uit Sint Michielsgestel. Zij hadden in de jaren 1850-80 ca. 2000 vogels verzameld, vrijwel allemaal afkomstig uit Noord-Brabant. Na het overlijden van de broers viel deze collectie goeddeels uiteen, tot medio jaren dertig een van hun zoons zijn deel van de verzameling schonk aan het Museum Beekvliet (300 vogels van 135 soorten). Ook het restant gaf nog een goed beeld van de rijke vogelwereld van Midden- en Zuidoost-Brabant. Hieronder veel Hoppen, Wielewalen, Kwakken, in Brabant verzamelde Grielen en eieren daarvan, Kleinst Waterhoen, Zwarte Ibis, Roze Spreeuw en Renvogel. Van de nadien toegevoegde bijzonderheden is een Ralreiger uit 1931 vermeldenswaard, maar ook een Vale Gier geschoten bij Schijndel in september 1944 uit een groep van zes (*Limosa* 35, 1962).

In het museum Beekvliet ontstond het plan om de Brabantse vogelwereld in monografieën uit te werken, later uitmondend in de Avifauna van Noord-Brabant (van Erve *et al.* 1967). Als voorwerk daartoe had Knippenberg in artikelen in *Brabantia* en *Limosa* de status van 23 bijzondere broedvogels van Brabant beschreven (1952-1963). Braaksma en Langenhoff namen een groot aantal andere soorten voor hun rekening. In de Avifauna van Noord-Brabant verzorgde Knippenberg daarnaast nog een interessante historische inleiding over de Brabantse vogelwereld (1400-1900). Na de opheffing van het seminarie (1972) is de Beekvliet-collectie overgegaan naar natuurmusea in Eindhoven, Tilburg, Oudenbosch en Maastricht.

Naast zijn 50 natuurhistorische publicaties

Pater W.H.Th. Knippenberg (Justin Jansen).

(waarvan 31 over vogels) publiceerde Knippenberg 46 artikelen over archeologische opgravingen in Brabant, en vele artikelen over geloofsuitlezingen en volkskunde van Noord-Brabant, onder meer over wolvenjacht en over Brabantse veldnamen met verwijzingen naar vogels. Voor zijn oeuvre werd Knippenberg door het Prins Bernard Fonds bekroond met een Zilveren Anjer. Tevens ontving hij de Brabantse Cultuurprijs, en tenslotte werd hij ook nog geridderd.

Tot op hoge leeftijd bleef Knippenberg vanwege zijn historische kennis een belangrijke vraagbaak op het gebied van de natuur en geschiedenis van Brabant. Toen Justin Jansen en ik op de laatste Sovon-dag nog een keer bij de pater op audiëntie gingen, in zijn rusthuis achter het Nijmeegse Universiteitsterrein, wees hij ons terloops op een aantal onbekende foto's van de Beekvliet-collectie (gepubliceerd in zijn *Liber amicorum*, in Brabants Heem 1986). Onder het genot van een sigaret vertelde hij in het voorjaar een bijna terminale longontsteking te hebben overleefd. Bij zijn 95^e verjaardag in november waren de huidige studenten van het door hem in de jaren dertig opgerichte dispuut voltallig aangetreden om hem te feliciteren.

We moeten het doen met deze laatste herinneringen aan een tot op hoge leeftijd zeer inspirerende persoon. Nu kunnen wij hem helaas niets meer vragen. - *Ruud Vlek*